

Integrations- och jämställdhetsdepartementet

Från erkännande till egenmakt – regeringens strategi för de nationella minoriteterna

De viktigaste förslagen är:

- **Ny lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk**

Den rättsliga regleringen av de nationella minoriteternas rättigheter behöver förtydligas genom en sammanhållen lag som gäller i hela landet och inte enbart i en viss region av landet. Den nya lagen ska ersätta nuvarande lagar om rätt att använda samiska, finska och meänkieli. Samtliga nationella minoriteter omnämns i lagen. Allmänna bestämmelser införs för att förtydliga samhällets ansvar.

- **Stärkt inflytande för nationella minoriteter**

Bättre möjligheter till inflytande för de nationella minoriteterna är av avgörande betydelse för att synliggöra gruppernas behov i samhället. Regeringen föreslår att de nationella minoriteternas rätt till inflytande lagregleras. Det är särskilt viktigt att de nationella minoriteterna ges möjlighet till samråd på lokal nivå.

- **Utvidgat förvaltningsområde för finska och samiska**

Förstärkt skydd enligt del III i minoritetsspråkskonventionen ges i dag inom förvaltningsområden. Nuvarande reglering av förvaltningsområden räcker inte för att leva upp till åtagandena i minoritetskonventionerna. Fler enskilda får tillgång till förstärkt minoritetsskydd genom att förvaltningsområden för finska och samiska språken utvidgas till fler kommuner. För utvidgning av förvaltningsområdena avsätts 50 miljoner kronor av reformutrymmet till statsbidrag till berörda kommuner.

- **Utvidgat förvaltningsområde för finska språket – 18 nya kommuner**

Förvaltningsområde för finska språket utvidgas till 18 nya kommuner. Dessa är: Botkyrka, Eskilstuna, Hallstahammar, Haninge, Huddinge, Håbo, Köping, Sigtuna, Solna, Stockholm, Södertälje, Tierp, Upplands Väsby, Upplands-Bro, Uppsala, Älvkarleby, Österåker och Östhammar.

Kommuner som sedan tidigare ingår i förvaltningsområdet är: Gällivare, Haparanda, Kiruna, Pajala och Övertorneå.

- **Utvidgat förvaltningsområde för samiska språket – 13 nya kommuner**

Förvaltningsområde för samiska språket utvidgas till 13 nya kommuner. Dessa är: Arvidsjaur, Berg, Härjedalen, Lycksele, Malå, Sorsele, Storuman, Strömsund, Umeå, Vilhelmina, Åre, Älvdalen och Östersund.

Kommuner som sedan tidigare ingår i förvaltningsområdet är: Arjeplog, Gällivare, Jokkmokk och Kiruna.

- **Förvaltningsområdet för meänkieli oförändrat**

Förvaltningsområdet för meänkieli utvidgas inte. Förvaltningsområdet omfattar kommunerna Gällivare, Haparanda, Kiruna, Pajala och Övertorneå.

- **Frivillig anslutning till förvaltningsområde**

Det finns anledning att ta vara på kommunalt engagemang - det bör därför vara möjligt för en kommun att ansluta sig till ett förvaltningsområde. Ett kommunalt engagemang kan väckas genom de nationella minoriteternas eget arbete lokalt och genom att en fungerande dialog kommer igång mellan kommunala företrädare och de nationella minoriteterna. Regeringen vill därför inte stänga dörren för ytterligare kommuner att ingå i ett förvaltningsområde. Beslut om att en kommun ska få ingå i ett förvaltningsområde fattas av regeringen.

- **Bättre uppföljning och styrning av minoritetspolitiken**

Styrning och genomförande behöver bli bättre på nationell och lokal nivå. Bristande engagemang och ansvarstagande försvårar genomförandet av minoritetsåtagandena. Det minoritetspolitiska målet behöver konkretiseras. Det minoritetspolitiska målet behöver också integreras tydligare i andra politikområden. Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget ges ansvar att följa upp minoritetspolitikens genomförande. Dessa myndigheter ska dessutom genom rådgivning, information och liknande verksamhet bistå andra förvaltningsmyndigheter vid tillämpning av lagen.

- **Insatser för att stärka minoritetsspråken**

Aktiva revitaliseringsinsatser behövs för att stärka de nationella minoritetsspråkens fortlevnad. Regeringen avsätter särskilda medel för revitaliseringsinsatser för de nationella minoritetsspråken som riktar sig till enskilda. Medlen ska fördelas efter ansökan av den myndighet regeringen bestämmer.

- **Samiska språkcentra inrättas**

Två samiska språkcentra etableras i det sydsamiska området, i Östersund respektive Tärnaby. Syftet är att stärka revitaliseringen av det samiska språket. Sametinget föreslås bli huvudman för dessa språkcentra. Dessa språkcentra ska bedriva utåtriktad verksamhet i syfte att utveckla och stimulera till en ökad användning av det samiska språket.

- **Utökad språkvård**

Ytterligare medel bör avsättas för språkvårdsinsatser för de nationella minoritetsspråken. I detta skede bör åtgärder rörande meänkieli prioriteras särskilt.

- **Integrerad samisk undervisning**

För att stärka det samiska språket fortlevnad bör tillgången på integrerad samisk undervisning utökas.

Andra viktiga förslag är:

- **Motverka diskriminering och negativa attityder**

Diskriminering av de nationella minoriteterna förekommer fortfarande. Regeringen anser att Diskrimineringsombudsmannens främjandearbete bland de nationella minoriteterna behöver fortsätta. Den nya diskrimineringslagen (2008:567) ger goda förutsättningar för detta bland annat genom att öka kunskapen om diskrimineringsfrågor bland de nationella minoriteterna.

- **Metodarbete för att förbättra romers situation**

Det metodarbete som den av regeringen tillsatta Delegationen för romska frågor bedriver för att förbättra romers situation behöver fortsätta även efter det att Delegationen avslutar sitt arbete i december 2009. En särskild arbetsgrupp vid Länsstyrelsen i Stockholms län bör därför tillsättas under en övergångsperiod för att fortsätta detta arbete.

- **Åtgärder för att underlätta utvidgning av förvaltningsområden**

Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget ges i uppdrag att i samråd med berörda kommuner samordna genomförandet av utvidgningen av förvaltningsområdena. Ett frivilligt samordnat genomförande blir mer kostnadseffektivt och leder till att förverkligandet av de internationella minoritetsåtagandena går snabbare. Erfarenheter och sakkunskap från nuvarande förvaltningsområden bör också tas tillvara i sammanhanget.

- **Tydligare roll för Sametinget**

Sametinget ska i fortsättningen fastställa mål för – och inte endast leda – det samiska språkarbetet. Det innebär ett tillägg i sametingslagen. Riksdag och regering kan formulera övergripande mål för den nationella språkpolitiken men när det handlar om att uttrycka målsättningar för det interna samiska språkarbetet bör ansvaret ligga på Sametinget.

- **Insatser för att höja kunskap**

Kunskapen och medvetenheten om Sveriges folkrättsliga förpliktelser, de nationella minoriteterna och minoritetsrättigheter behöver öka för att efterlevnaden ska kunna förbättras. Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget ges i uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser. Sametinget ges även i uppdrag att skapa och ansvara för en hemsida rörande de nationella minoriteterna.

- **Kunskapen om revitalisering behöver öka**

För att underlätta bevarandet av de nationella minoritetsspråken bör enskilda som tillhör de nationella minoriteterna ges tillgång till kunskap om tvåspråkighet och revitalisering. Den **hemsida** som planeras för att sprida kunskap om de nationella minoriteterna bör även användas på ett innovativt sätt för att sprida kunskap som stödjer bevarandet av de nationella minoritetsspråken.

- **Höjt ekonomiskt stöd till organisationer som företräder de nationella minoriteterna**

För att stärka de nationella minoriteternas egenmakt behöver nuvarande organisationsstöd höjas. Det är särskilt angeläget att prioritera de nationella minoriteternas förutsättningar att skapa fungerade samrådsmodeller inom förvaltningsområdena.

- **Skyldighet att informera om rättigheter**

Förvaltningsmyndigheter ska, när det behövs, på lämpligt sätt informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter enligt den föreslagna lagen.

- **Skyldighet att främja de nationella minoriteternas språk och kultur**

Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken och de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.

- **Nyheter rörande rätt att använda finska, meänkieli och samiska hos myndigheter**

Inom förvaltningsområden ska enskilda kunna använda minoritetsspråket även om det inte är frågan om myndighetsutövning. Däremot ska den enskilde vara part eller ställföreträdare för part. En rätt till skriftlig översättning av beslut och beslutsmotivering införs.

Utanför förvaltningsområden ska enskilda ha rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska om ärendet kan handläggas av personal som behärskar minoritetsspråket.

Vissa myndigheter. Enskilda har alltid rätt att använda finska och samiska vid sina skriftliga kontakter med Riksdagens ombudsmän, Justitiekanslern, Försäkringskassan, Skatteverket, och Diskrimineringsombudsmannen i ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part.

- **Rekrytering av språkkunnig personal**

Förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli respektive samiska där detta behövs i kontakter med myndigheten.

- **Rätt att använda finska, meänkieli och samiska hos domstolar**

Rätten att få använda finska, meänkieli respektive samiska i kontakter med myndigheter utvidgas inte till ytterligare domstolar. Rätten kvarstår i det område där det redan finns. Part eller ställföreträdare för part som saknar juridiskt biträde ges också rätt att på begäran få domstolens domslut och domskäl eller beslut och beslutsmotivering skriftligen översätta till detta språk.

- **Förskoleverksamhet**

Fler barn kan få förskoleverksamhet helt eller delvis på finska och samiska eftersom förvaltningsområden för finska och samiska utvidgas till nya kommuner.

- **Äldreomsorg**

Fler äldre kan få äldreomsorg helt eller delvis på finska och samiska eftersom förvaltningsområden för finska och samiska utvidgas till nya kommuner.

Detsamma ska också gälla för äldreomsorg i kommuner utanför ett förvaltningsområde, om kommunen har tillgång till personal som är kunnig i finska, meänkieli eller samiska. Kommunen ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli eller samiska där detta behövs i omvårdnaden om äldre människor. Detta innebär en ändring av socialtjänstlagen.

- **Minoritetsspråkiga ortnamn**

Minoritetsspråkiga ortnamn är en värdefull del av kulturarvet som bör värnas aktivt av samhällets företrädare. För att synliggöra detta kulturarv ges Vägverket i uppdrag att öka sitt arbete med **skyltning** av minoritetsspråkiga ortnamn. Statliga och kommunala myndigheter bör i sin verksamhet värna minoritetsspråkiga ortnamn och synliggöra minoritetsspråkens närvaro genom skyltning och annan utmärkning. Fastställda minoritetsspråkiga ortnamn bör användas som **namn på postorter** där detta bedöms som lämpligt.